

16. Tourist Barometer of Ukraine (2020). National Tourist Organization of Ukraine. URL: http://www.ntoukraine.org/nsts_analytics_ua.html (Accessed 14 June 2021) (in Ukr.).
17. Kyfjak, V. (2015). Development of tourism as one of the scenarios for improving the socio-economic condition of Chernivtsi region. *Visnyk Chernivets'kogo torgovel'no-ekonomichnogo instytutu [Buletin of Chernivtsi Trade and Economics Institute]*, vol. 22 (58), pp. 67–81 (in Ukr.).
18. Hyshchuk, R., Pylypets', O. (2016). Transport Accessibility as Factor of Excursion Tourism Development (Case of Chernivtsi, Ukraine). *Chasopys social'no-ekonomichnoi' geografii' [Journal of Socio-Economic Geography]*, vol. 20 (1), pp. 91–96.
19. Ruzinazarov, S., Rakhmonkulova, N., Achilova, L. (2020). Some questions of organizational and legal aspects of hotel services in the terms of COVID-19. *PJAEЕ*, no. 17 (6), pp. 1938–1947.

УДК 338.124.4:640.41

JEL Classification: L 89, M 21

DOI: <http://doi.org/10.34025/2310-8185-2021-1.81.02>

В.Ф. Кифяк, професор, д.е.н.

<http://orcid.org/0000-0001-7632-5248>

К.В. Паламарек, доцент, к.т.н.,

<https://orcid.org/0000-0003-4138-404X>

Чернівецький торговельно-економічний інститут КНТЕУ,
Чернівці

РОЗВИТОК ГОТЕЛЬНОГО БІЗНЕСУ М. ЧЕРНІВЦІ В УМОВАХ КРИЗОВИХ ЯВИЩ

Анотація

Актуальність. Постановка проблеми. Найбільш простою формою і водночас складовою кризи є кризове явище. Готельний бізнес періодично зазнає економічних криз. Для готельного розвитку характерні періодичне виникнення, загострення та розв'язання соціально-економічних суперечностей. Актуальність проведених досліджень зумовлена значною увагою до питання впровадження стратегій захисту від кризових явищ та майбутнього розвитку суб'єкта господарювання, що дасть змогу усунути наявні вади й підвищити ефективність діяльності готельного господарства.

Мета дослідження – обґрунтування розвитку готельного бізнесу м. Чернівці в умовах кризових явищ. **Методологія.** Методика проведення економічних досліджень ґрунтувалась на застосуванні системного аналізу – для з'ясування основних категорій

РОЗВИТОК ПРОДУКТИВНИХ СИЛ І РЕГІОНАЛЬНА ЕКОНОМІКА

дослідження; абстрактно-логічного методу – для здійснення теоретичних узагальнень та висновків про сучасні наукові дослідження в галузі розвитку готельного бізнесу; графічний метод – для наочного представлення теоретичного й аналітичного матеріалу щодо відображення основних тенденцій у сфері розвитку готельного бізнесу міста Чернівці.

Результати. У статті проаналізовано сучасні події у світі та тенденції в економіці України щодо розвитку готельного бізнесу. Проведено контент-аналіз кількості готелів та аналогічних засобів розміщення в м. Чернівці. Визначено зміни туристичних потоків в м. Чернівці. Змодельовано динаміку кількості українських громадян та іноземців, що перебували у колективних засобах розміщення. **Практичне значення.** Під час виконання досліджень було встановлено, що соціальний ефект полягає у наступному: розширення пріоритетних заходів щодо підвищення активності готельного господарства, що передбачають, зокрема, створення потужного інвестиційного мікроклімату; забезпечення туристам комфортних та безпечних умов для приїзду у м. Чернівці; поліпшення умов праці та культури обслуговування на підприємствах готельного господарства в умовах кризових ситуацій. **Перспективи подальших досліджень.** Розробити нові концепції та механізми управління закладами готельного господарства в умовах кризових явищ, здійснити науковий пошук стосовно нових систем реформування галузі, адже в умовах постійної зміни як внутрішнього, так і зовнішнього середовища, готельний бізнес кожного разу стикається з новими проблемами і викликами.

Ключові слова: готельний бізнес, кризові явища, туристичні потоки, туризм.

Кількість джерел: 14; кількість рисунків: 4.

Vasyl Kyfiak, Doctor of Economic Sciences, Professor,
<http://orcid.org/0000-0001-7632-5248>

Karina Palamarek, Candidate of Technical Sciences,
Associate Professor,
<https://orcid.org/0000-0003-4138-404X>

Chernivtsi Institute of Trade and Economics of KNUTE, Chernivtsi

DEVELOPMENT OF HOTEL BUSINESS OF CHERNIVTSI IN CONDITIONS OF CRISIS PHENOMENA

Summary

The simplest form and at the same time a component of the crisis is the crisis phenomenon. The hotel business periodically experiences economic crises. Hotel development is characterized by the periodic emergence, exacerbation and resolution of

socio-economic conflicts. The relevance of the research is due to the significant attention to the implementation of strategies for protection against crises and future development of the business entity, which will eliminate the existing shortcomings and increase the efficiency of the hotel industry.

The article analyzes current events in the world and trends in the economy of Ukraine regarding the development of the hotel business; a content analysis of the number of hotels and similar accommodation in Chernivtsi; changes in tourist flows in Chernivtsi were identified and the dynamics of the number of Ukrainian citizens and foreigners who were in collective accommodation was modeled.

In the process of analysis, it was found that the social effect of research in practice is as follows: expansion of priority measures to increase the activity of the hotel industry, including, inter alia, the creation of a strong investment microclimate; providing tourists with comfortable and safe conditions for coming to Chernivtsi; improving working conditions and service culture at the hotel industry in crisis situations.

Prospects for further research are the development of new concepts and mechanisms for managing hotel facilities in a crisis, the implementation of scientific research on new systems for reforming the industry, because in a constantly changing internal and external environment, the hotel business faces new challenges and challenges.

Keywords: hotel business, crisis phenomena, tourist flows, tourism.

Number of sources – 14, number of drawings – 4.

Постановка проблеми. На сучасному етапі економіка України та Чернівецької області зокрема характеризується відносною нестабільністю, що створює перешкоди на шляху до динамічного та успішного розвитку підприємств. Як наслідок, наявність кризових тенденцій розвитку, що доповнюються недоліками вітчизняного законодавства, мінливістю зовнішнього середовища тощо, відобразились в усіх сферах економічного життя, в тому числі і в готельному бізнесі. Крім того, фінансово-економічна криза, що розпочалася у 2008 році, хоча і не суттєво, проте вплинула на розвиток готельного бізнесу, адже готельний бізнес Чернівецької області є активним учасником ринкових відносин, тому його розвиток залежить від загальних тенденцій динаміки економіки держави, змін структури попиту та пропозиції, розвитку нових форм організації бізнесу тощо.

Аналіз останніх досліджень і публікацій. Проблемам туризму та готельного бізнесу присвячено багато праць як вітчизняних, так і

зарубіжних науковців: І. І. Свидрук (2021) проаналізував ключові актуальні проблеми розвитку готельно-ресторанного бізнесу [1]; В. Ф. Кифяк (2003) розглядав можливості організації туристичної і готельної діяльності в Україні [2], Х. В. Кузьма (2021) вивчав теперішній стан готельно-ресторанного бізнесу [3]; О. І. Амбросій (2010) розглядала питання управління доходами підприємств готельного господарства [4], А. А. Мазаракі, М. Г. Бойко (2017) досліджували питання менеджменту в готельному бізнесі [5]. Кожен із науковців зробив свій внесок у розвиток готельного бізнесу.

Формулювання цілей статті. Проблеми розвитку туризму та готельного бізнесу м. Чернівці в умовах кризових ситуацій майже не досліджені, тому потребують детального вивчення та вдосконалення, що обумовлює доцільність проведення подальших досліджень, спрямованих на поліпшення сфери гостинності м. Чернівці.

Аргументування актуальності поставленого завдання. Готельний бізнес є однією із провідних складових сфери послуг, насамперед туристичної індустрії. Попри те, що частку української економіки дедалі більше займає сфера послуг, розвиток і стійке зростання готельного бізнесу ускладнюється цілим спектром проблем.

У поточних ринкових умовах період окупності якісного готелю в Чернівцях складає більше 10 років. Це пов'язано як з досить високими витратами на девелопмент (у структурі яких вагому частку становить імпортна продукція), так і з операційними показниками діяльності готелів та стабілізацією грошового потоку від їхньої діяльності, яка, як правило, займає від 3 до 5 років.

У Чернівцях вже є приклади того, як колишні готелі втрачали у вазі. Наприклад, 2019 року готельний об'єкт «Черемош» закритися на реконструкцію, можливо/аби перетворитися на офісний центр. А за словами Яни Литвинчук із Cushman & Wakefeild, будівництво офісів на сьогодні у більшості випадків є інвестиційно-

привабливішим бізнесом, що вимагає менших інвестицій на старті і, відповідно, має менший період окупності.

Що ж впливає на сегмент і мікроклімат у Чернівцях? Багато проєктів і контрактів було припинено через низку важливих політичних подій і рішень, зокрема:

- введення воєнного стану під кінець 2018 року;
- президентські й дострокові парламентські вибори;
- відсутність чіткого розуміння подальшого державного курсу;
- відсутність підтримки з боку держави.

Виклад основного матеріалу. Загалом туризм міста Чернівці – сектор економіки з величезним мультиплікативним ефектом. Він здатний дати поштовх розвитку не тільки готельного ринку, ритейлу та сфери послуг, але й економіки Чернівців загалом. Приїжджаючи в наше місто, турист фактично дивиться у дзеркало інвестиційного клімату. Якщо нам вдасться створити умови для торгівлі очікуваннями і надіями на можливість заробити і розвивати бізнес в Чернівцях і підкріпити їх реальними діями з боку влади, приплив міжнародних інвестицій справді зросте. Чернівцям потрібна потужна реклама, гарантії навздогін до обіцянок для інвестора і чітке виконання зобов'язань.

Важливим є те, що Україна – це не тільки Київ. Поштовх до зростання потоку туристів у країну може дати саме диверсифікація туризму Буковини – він може бути пізнавальним, зеленим, гастрономічним, медичним, екстремальним, розважальним, спортивним тощо. Щоправда, одразу виникає питання: а чи вистачить у нас ресурсів, можливостей, інфраструктури, аби відповідати побажанням гостей? Для цього важливою є участь країни і місцевої влади у розвитку міста Чернівці і Буковинського регіону.

У період 2008-2013 років у Чернівці приїжджало досить багато туристів і гостей. Цьому сприяли і лоукости, і відкриття кордонів з Євросоюзом, і зростання впізнаваності бренду міста на міжнародній арені. Тепер потрібно кинути всі сили на розвиток туристичної привабливості.

Тут важливою є безпосередня участь перших осіб держави та органів влади. Йдеться і про інвестиції, і про промо-кампанії, і про залучення міжнародного капіталу [6].

З початком 2014 року на ринку готельних послуг у Чернівцях спостерігався різкий спад, на що вплинули нестабільна соціально-економічна ситуація, зовнішня збройна агресія на Сході держави, анексія Кримського півострова, а також комплекс системних проблем: недосконала та немодернізована туристична інфраструктура як у найбільших містах, так і в Чернівцях, недостатня якість надання послуг, високі ціни тощо. Сукупність зазначених факторів призвела як до зменшення кількості іноземців, які приїждять до Чернівців, так і до внутрішніх міграцій з метою туризму чи рекреації, що негативно вплинуло на розвиток готельного бізнесу [7–8].

Окрім цього, суттєвого удару чернівецькій готельній індустрії завдала пандемія Covid-19. Закриті кордони, скасування авіасполучення, обмеження пересування як в межах міста, так і до інших країн, а також суцільна ізоляція спровокували комплекс проблем у готельному секторі. Так, за даними прогнозу Всесвітньої туристичної організації ООН (UNWTO), у 2020 році кількість туристів скоротиться на третину, порівняно з показниками 2019 року [7]. Під загрозою скорочення близько 50 мільйонів робочих місць, пов'язаних з туристичною, зокрема готельною, індустрією. Звичайно, що такий стан справ не може не вплинути на розвиток цієї галузі в Чернівцях.

Фахівці відзначають, що сфера обслуговування (ресторани, бари тощо) мала хоча б невеликий відрізок часу, щоб підготуватися до майбутніх наслідків впливу коронавірусу. А готельний бізнес зіштовхнувся з проблемою дуже швидко, внаслідок специфіки ведення господарювання. Так, після введення карантину близько 35–40% готелів у Чернівцях закрилися, інші працюють у дуже обмеженому режимі. Відповідно, головна проблема полягає у

скороченні або повній відсутності прибутку. Ті готелі, які продовжують функціонувати, втратили від 60 до 90% доходу [9].

Більшість міських готелів Чернівців, такі як готель «AllureInn», готель «Буковина», готель «Gold Georg Palace» та інші, залишилися працювати. Категорії проживаючих у готелях гостей розширилися медперсоналом. Разом із ними проживають постійні гості, той сегмент, що і раніше працював віддалено. В окрему (ситуативну) категорію віднесено гостей, які з метою безпеки вирішили пожити в готелі, поки один із членів сім'ї перебуває в ізоляції (зі слів керуючих закладів).

Як було зауважено директором ТОВ «Бізнес-центр «Буковина», президентом асоціації готельєрів міста Чернівці Брязкалом Андрієм Федоровичем, відповідно до вимог у працюючих готельно-ресторанних комплексах м. Чернівці посилено санітарно-епідеміологічний режим – персонал забезпечують необхідними засобами захисту (медичні маски і рукавички), у вільному доступі і для співробітників, і для гостей знаходяться дезинфікуючі засоби та засоби індивідуального захисту, збільшено кількість вологих прибирань, провітрювань, встановлено спеціальний температурний режим, посилено заходи з дезінфекції приміщень та інвентарю, проводиться спеціальна обробка уніформи.

Директор готельно-ресторанного комплексу «Allur Inn» Клим Ігор Миколайович розповів про особливі умови у власному закладі:

- Всі працівники перед початком робочої зміни проходять температурний скринінг. Працівники з температурою вище 37,2 або ознаками респіраторних захворювань не допускаються до виконання обов'язків.

- На вході в готель і в вестибюль розміщено інформаційні матеріали щодо профілактики COVID-19 і організовано місця для обробки рук спиртовмісними антисептиками.

- При появі симптомів респіраторного захворювання і/або підвищенні температури у постояльця, його ізолюють в номері до прибуття карети швидкої допомоги, яку викликає персонал готелю.

- Дозволяється одночасне перебування відвідувачів у вестибюлі установи з розрахунку не більше однієї людини на 10 квадратних метрів площі залу обслуговування. Допуск відвідувачів і перебування в готелі (поза номером) дозволяється тільки в респіраторі або захисній масці (в тому числі саморобній), які повинні закривати ніс і рот.

- Адміністрація готелю не допускає появи черг у місцях можливого скупчення відвідувачів. Також в місцях потенційного скупчення відвідувачів нанесене тимчасове маркування для забезпечення дотримання дистанції не менше 1,5 метри.

- З метою уникнення черг при поселенні в готель забезпечена попередня онлайн-реєстрація відвідувачів. На рецепції готелю встановлено захисний екран між персоналом і відвідувачами.

- Харчування в готелі організовано шляхом доставки їжі в номери за попереднім замовленням або в ресторан готелю, на відкритому майданчику за умови дотримання відстані не менше 1,5 метра між місцями для сидіння за сусідніми столами і розміщення не більше чотирьох клієнтів за столом (без урахування дітей у віці до 14 років).

- Працівники готелю зобов'язані регулярно мити руки з милом або обробляти їх антисептиками не рідше одного разу на 3 години і після відвідування громадських місць, туалету, прибирання і т.п., утримуватися від контакту з особами, що мають симптоми респіраторних захворювань і самоізолюватись в разі виникнення таких симптомів.

Також до головних наслідків впливу пандемії коронавірусу для готельного бізнесу в Чернівцях, крім відсутності гостей, закриття та падіння доходів, фахівці включають касовий розрив, адже доходи почали стрімко знижуватись до нуля. Це викликало необхідність багатьом компаніям відпустити майже всіх співробітників у відпустку за власний рахунок до закінчення карантину, а також зупинити рекламні кампанії та інші витрати. При цьому, якщо

карантин триватиме й після середини травня, то літнього туристичного сезону вже точно не буде. А багатьом готелям знадобляться місяці й роки, щоб відновитися [10].

На сьогодні основні тенденції розвитку готельної індустрії міста Чернівці можна систематизувати наступним чином (рис. 1).

Рис. 1. Основні тенденції у сфері розвитку готельного бізнесу м. Чернівців*

*Джерело: складено автором.

Таким чином, сучасні тенденції розвитку готельного бізнесу м. Чернівців спрямовані на вирішення низки завдань:

- пошук власних, унікальних переваг на ринку;
- створення стабільного кола клієнтів;
- розробка нових та удосконалення існуючих шляхів розвитку.

При цьому ці завдання характерні не лише для окремих підприємств Чернівців, а й для галузі готельного господарства держави загалом.

Слід зазначити, що й до глобальних викликів сьогодення в Чернівцях спостерігались різкі коливання в динаміці туристичних потоків, що свідчить про нестабільність та вразливість українського ринку готельних послуг.

Враховуючи динамічні вхідні дані, можна простежити тренд тенденції зміни показників діяльності готельного бізнесу в Чернівцях, а також показників, які мають прямий вплив на його розвиток, насамперед діяльності туристичної галузі.

Як видно з даних на рис. 2, вибудувати точну математичну тенденцію щодо прогнозованої кількості готелів надзвичайно складно. Це пояснюється нестабільністю самого ринку, який дуже залежний від впливу низки зовнішніх факторів (про які зазначалося вище).

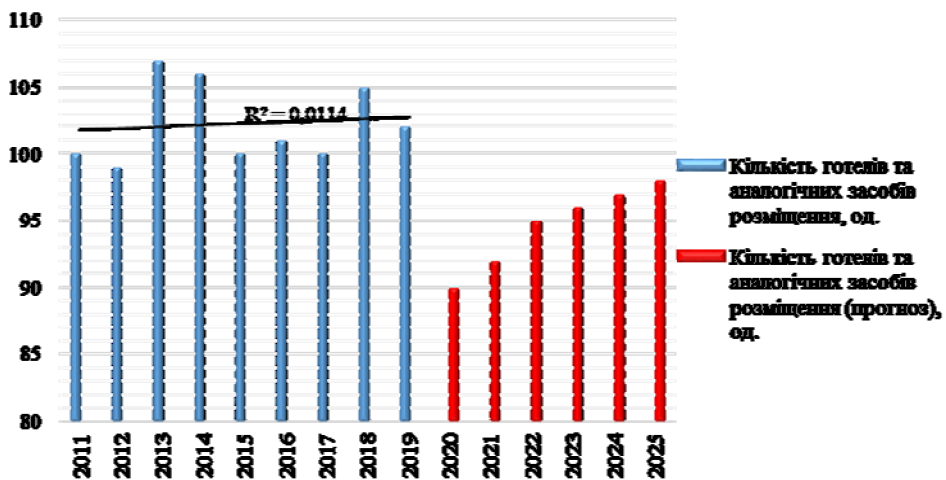

Рис. 2. Контент-аналіз кількості готелів та аналогічних засобів розміщення в м. Чернівці, од.*

*Джерело: розроблено автором за даними [11].

Так, до 2012 р. відбувалося певне скорочення у кількості готелів, проте згідно з даними Головного управління статистики у Чернівецькій області у 2013 р. відбулося різке збільшення зареєстрованих готелів, а з 2014 р. – зменшення. У 2016 р. – знову зростання, а в 2017 р. – падіння. Схожа нестабільна тенденція фіксувалась і в наступні роки. Це не дозволяє математично спрогнозувати майбутні показники, адже коефіцієнт достовірності залишається на вкрай низькому рівні ($R = 0,1149$ при достовірності 100% в 1) [11].

Проте статистичні дані дозволяють спрогнозувати показники, враховуючи сучасні карантинні обмеження та перспективи переформатування ринку загалом. Так, у 2020 р. кількість готелів та аналогічних засобів розміщення в Чернівцях знизилась до 90 од., і при відсутності нових потрясінь соціально-економічного характеру їх кількість до 2025 р. може збільшитись до 98 од.

Негативно на розвиток готельного господарства впливає і скорочення чисельності іноземних туристів, які відвідують Чернівці, адже вони є одними із найважливіших клієнтів готельної індустрії та одним з каналів надходження валюти в місто, джерелом капітальних інвестицій. Саме на них в основному орієнтовано розвиток туристичної інфраструктури (тобто готелів), процес формування конкурентоспроможного туристичного продукту.

До 2013 р. у Чернівцях спостерігалась стабільна тенденція до зростання чисельності в'їжджаючих іноземців і в зазначений рік склала майже 1 462 772 осіб (рис. 3). У 2014 р. відбулось різке скорочення цього показника до 1 120 156 осіб [12]. Це пов'язано з кількома факторами, які відштовхують іноземних громадян від відвідування міста: загальними соціально-економічними та військовими негараздами; політичною нестабільністю; можливими потрясіннями різного характеру.

Наразі важко спрогнозувати, наскільки критично сучасні глобальні негаразди вплинуть на розвиток туризму, а отже і готельного бізнесу в нашому місті. Проте можна точно зазначити, що кризи минути не вдалося. За підрахунками начальника відділу туризму, управління туризму та торгівлі департаменту розвитку Чернівецької міської ради, втрати імпорту та експорту послуг, пов'язаних з подорожами, складають 64,9% [13].

Проблеми в туристичному бізнесі відображає і показник чисельності осіб, що перебували у колективних засобах розміщування (рис. 4) [11]. Після різкого падіння у 2014 р. ситуація поступово покращувалась, проте наразі можна чітко сказати, що у 2021 р. зменшення чисельності постояльців уникнути буде неможливо.

Рис. 3. Зміна туристичних потоків у м. Чернівці*

*Джерело: розроблено автором за даними [12].

У зв'язку з політичними й економічними змінами в нашій державі останніми роками збільшилися ділові та культурні зв'язки між Україною та рештою світу, насамперед європейськими країнами. Це у свою чергу сприяло зростанню контактів між бізнесом і кількості іноземних туристів, що прибувають до нашого міста як з діловими, так і з особистими цілями. Як наслідок, з'явилися проекти будівництва нових і реконструкції старих готелів, зміни структури управління готельними підприємствами, у багатьох випадках із залученням провідних готельних фірм світу на базі франчайзингу [14]. Проте вразливість нашої економіки перед глобальними викликами поставила готельний бізнес у скрутне становище.

Висновки з даного дослідження і перспективи подальших розвідок у даному напрямку. Узагальнюючи вищезазначене, слід зауважити, що розвиток готельного бізнесу міста Чернівці залежить від низки чинників впливу.

Інтенсивним чинником зростання є екологічний. Він впливає на розвиток готельного бізнесу, відштовхуючись від задоволення

споживача обслуговуванням, відпочинком, виконанням бажань, через відчуття комфортності, атмосфери готельних послуг, безпеки і рекреаційної оздоровлюючої дії.

*Рис. 4. Динаміка чисельності українських громадян та іноземців, що перебували у колективних засобах розміщення, за 2014–2021 рр., тис. осіб**

*Джерело: розроблено автором за даними [11].

На розвиток підприємств індустрії готельного бізнесу істотний вплив здійснюють і технологічні чинники, пов'язані з науково-технічним прогресом. Вплив цих чинників передбачає можливості для вдосконалення існуючих і створення нових видів послуг, насамперед на базі використання інформаційних технологій, так званої діджиталізації.

Водночас вважаємо, що одним із провідних чинників на сьогодні є чинник безпеки. Адже загальновідомим є той факт, що туризм і готельний бізнес зростають там, де безпечно для людини та суспільства.

Підсумовуючи вищезазначене, можна стверджувати, що кризові явища є переломним моментом у діяльності суб'єктів господарювання на кожному життєвому циклі підприємства. Критична ситуація змушує боротися та приймати нестандартні рішення.

Результати проведених досліджень вказують на необхідність прискорення наукових пошуків стосовно нових механізмів реформування галузі, розробки нових концепцій та методик управління, адже в умовах постійної мінливості як внутрішнього, так і зовнішнього середовища буковинський готельний бізнес кожного разу стикається з новими проблемами і викликами. Ефективність впровадження наукових розробок забезпечуватиме буковинському бізнесу достойне місце на світовому ринку готельних послуг, підвищуватиме значущість для зростання національної економіки та міжнародної інтеграції, зокрема у європейському напрямі.

Список використаних джерел:

1. Свидрук І. І., Хлян Б. В. Проблеми розвитку готельно-ресторанного господарства // Проблеми та перспективи розвитку бізнесу в Україні. Львів, 2021. С. 334–335.
2. Кифяк В. Ф. Організація туристичної діяльності в Україні. Чернівці : Книги-XXI, 2003. 300 с.
3. Кузьма Х. В., Чаз В. Ю. Проблеми розвитку готельно-ресторанного бізнесу в Україні // Проблеми та перспективи розвитку бізнесу в Україні. Львів, 2021. С. 336–337.
4. Амбросій О. І. Управління доходами підприємств готельного господарства: цілісний підхід // Економічні науки. Серія : Облік і фінанси, 2010. Вип. 7(1). С. 31–36.
5. Мазаракі А. Детермінанти ревеню-менеджменту в готельному бізнесі // Вісник Київського національного торговельно-економічного університету. 2017. № 4. С. 66–78.
6. Bagrii, K. & Palamarek, K. Tendencies for the development of hotels in Ukraine under crisis situations. MEST Journal, Belgrade. Toronto, 2020. No. 8(1). Pp. 25–35.
7. Всесвітня туристична організація (UNWTO). URL: www.unwto.org (дата звернення : 19.04.2021).
8. Мельник А. Г., Мельник О. І., Гуменюк В. В. Стан і перспективи розвитку малого та середнього підприємництва в Чернівецькій області // Інфраструктура ринку. 2017. № 3. URL: <http://market-infr.od.ua/uk/3-2017> (дата звернення : 19.04.2021).
9. Берещак В. Як COVID-19 змінить готельний бізнес в Україні. URL: <https://thepage.ua/ua/exclusive/sho-stanetsya-z-gotelyami-cherez-koronavirus> (дата звернення : 19.04.2021).
10. Орлова О. М. Актуальні проблеми туристичного бізнесу в Україні // Бізнес-інформ. 2017. № 1. С. 153–160.
11. Головне управління статистики у Чернівецькій області / Державна служба статистики України. 2020. URL: <http://www.cv.ukrstat.gov.ua/> (дата звернення : 19.04.2021).
12. Державна міграційна служба. Чернівецька область. URL: <https://dmsu.gov.ua/chernivtsi> (дата звернення : 19.04.2021).
13. Боднарюк М. Як коронавірус вплине на туризм у Чернівцях? // Чернівецький промінь. URL: <https://promin.cv.ua/2020/03/12/yak-koronavirus-vplyne-na-turyzm-u-chernivtsiakh.html> (дата звернення : 19.04.2021).

14. Стратегія розвитку Чернівецької області на період до 2027 року. URL:<https://old.bukoda.gov.ua/uploads/editor/bukoda.gov.ua/%D1%81%D1%82%D1%80%D0%B0%D1%82%D0%B5%D0%B3%D1%96%D1%8F%202027/Strategia-Chernivetska-2027.pdf> (дата звернення: 01.06.2021).

References:

1. Svydruk, I.I., Khlian, B.V. (2021). Problems of development of hotel and restaurant economy. *Problemy ta perspektyvy rozvytku biznesu v Ukraini [Problems and prospects of business development in Ukraine]*, pp. 334–335 (in Ukr.).
2. Kyfiak, V.F. (2003). *Orhanizatsiia turystychnoi diialnosti v Ukraini [Organization of tourist activity in Ukraine]*. Knyhy-XXI, Chernivtsi, 300 p. (in Ukr.).
3. Kuzma, Kh.V., Chaz, V.Yu. (2021). Problems of hotel and restaurant business development in Ukraine. *Problemy ta perspektyvy rozvytku biznesu v Ukraini [Problems and prospects of business development in Ukraine]*, Lviv, pp. 336–337 (in Ukr.).
4. Ambrosii, O.I. (2010). Revenue management of hotel enterprises: a holistic approach. *Ekonomichni nauky. Seriya: Oblik i finansy [Economic Sciences. Series: Accounting and Finance]*, no. 7(1), pp. 31–36 (in Ukr.).
5. Mazaraki, A. (2017). Determinants of rhubarb management in the hotel business. *Visnyk Kyivskoho natsionalnoho torhovelno-ekonomichnoho universytetu [Bulletin of the Kyiv National University of Trade and Economics]*, no. 4, pp. 66–78 (in Ukr.).
6. Bagrii, K. & Palamarek, K. (2020). Tendencies for the development of hotels in Ukraine under crisis situations. *MEST Journal, Belgrade, Toronto*, vol. 8(1), pp. 25–35.
7. World Tourism Organization (UNWTO). URL: www.unwto.org (in Ukr.).
8. Melnyk, A.H., Melnyk, O.I., Humeniuk, V.V. (2017). Status and prospects of small and medium business development in Chernivtsi region. *Infrastruktura rynku [Market infrastructure]*, no. 3. URL: <http://market-infr.od.ua/uk/3-2017> (in Ukr.).
9. Bereshchak, V. (2020). How COVID-19 will change the hotel business in Ukraine. URL: <https://thepage.ua/ua/exclusive/sho-stanetsya-z-gotelyami-cherez-koronavirus> (in Ukr.).
10. Orlova, O.M. (2017). Current problems of the tourism business in Ukraine. *Biznesinform [Business-inform]*, no. 1, pp. 153–160 (in Ukr.).
11. Main Department of Statistics in Chernivtsi region (2020). URL: <http://www.cv.ukrstat.gov.ua> (in Ukr.).
12. State Migration Service. Chernivtsi region. URL: <https://dmsu.gov.ua/chernivtsi> (in Ukr.).
13. Bodnariuk, M. How will the coronavirus affect tourism in Chernivtsi? *Chernivetskyi promin [Chernivtsi ray]*. URL: <https://promin.cv.ua/2020/03/12/yak-koronavirus-vplyne-naturyzm-u-chernivtsiakh.html> (in Ukr.).
14. Development strategy of Chernivtsi region for the period up to 2027 (2020). URL: <https://old.bukoda.gov.ua/uploads/editor/bukoda.gov.ua/%D1%81%D1%82%D1%80%D0%B0%D1%82%D0%B5%D0%B3%D1%96%D1%8F%202027/Strategia-Chernivetska-2027.pdf> (in Ukr.).